

1.º URTEA

IBAIZABAL

23ⁿ GUEIA

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Garagarriaren
8^a

Euskalerrian, iru peseta urtean. — Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.

1902-ko Baguillaren
8^a

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B. 2.º derecha.

BERMEO-KO ESKUTITZ BAT

Bermeon Baguillaren 3-n 1902.

IBAIZABAL-en artezkari jauna

Or joatzuz zirri-borro batzuk emengo barri edo albisteakaz; nai badozuz atera zeure albistarichoan orraztu eguizuz, bada euskaldunak izan arren, gueienok eztakigu euskeraz eskribiduten; ori da, Surreder asko enki dogulako euskalerrian agiunduten, da Eperdikara koipezto asko etorri jakuzalakako piper errietatik emengo ikasteche edo eskoletara.

Enintzan, orraitino, asiko eztakidazan gauzak eguiten, ikusi baneu beñolako *Tertzaduna* bere eskutitz barragarri jarraituten.

Arrituta gagoz emen guztiok eta alkarri esaten: ¿Zer eguin jako *Tertzadun*-ari? ¿Nun dabili bera? ¿Ihasoak iruntsi etedau? ¿Edo Amarratzagaz adiskide eguinda Zorocheke atezain edo eguin al dabe? ¿Edo, emen oraintsuan galdu dan lanparen baten billa etedabil? Batek badaki.

Beren faltaz neuk artun dot asmoa kartachu au eguiteko, nai ta charto eguin. *Chacharra* langoak euren buruak jakituntzat daukezanean, ni langochu bat bere asi leike kartak eskribiduten. *Chachar* edo *charchar* au jabiltzu praketan bere artu ezinik, arroarren, errejidore eguin ebenetik guciago; uste dau badala zer-edo-zer; baiña orrek, obeto daki itsukiak edo toillak edo... *betondokoak* atrapatzen, ganoraz berba eguiten baino.

Ikusi izango dozuz, astezkari jauna, milla bider feria tokietan *dominguilluen* antzeko guizon-figurak, kartoiak edo zuraz eguinak, azpi aldetik ari bat dabeela, ta onetatichik tiretu ezkeru, burua, besoak eta anak azkar erabilten dabezanak; bada, orretarikoche *dominguillo* bat baino ezta *Chachar* guizajoa, berak beste gauza bat uste izan arren.

Oraintsuan, andra edo señora batek erregalan eidentso Zorochehari lanpara bat, eta gueroago joan zanean andra ori Zorochehari ikustaldi bat eguitera, ikusi nai izan eieban bere erregalua ta ezin, an ezegoalako. Señora orrek guero ikusi eieban Bermeoko eche baten berak emoniko lanparien antz antzeko bat; eta bururatu jakon asse izango etezan... baiña, ¡bai zera!, antzak bakarrik eztat

ezer esan gura. Esakerea da *otzara bat eguiten dabenak eun otzara bere eguin leikezela*, mimiñak eta denpora omon ezkeru; bada, bardin lanparai bere ezarri lekiore otzaren esakera ori.

Lanpara kontu ori zabaldu zan Bermeon eta mundu guztia ebillen emen *preguntaka* (1): ¿nun da lanparia? Ta inok bere ezekian ezer. Onetan, Bermeotar batek agiundu eutsan *pregoneruari* ots-eguin eiala kaleetan lanpara bat galdu zala, ta aurkitu ebanak eguiteko mesede ekarte. Asi zan *pregonerua* beteten emon jakon agiundua... ta orra nun galazoten deutsan *pregoia* eguitea... ¿nok?... *Trapuzarrek*. ¿*Pasiegu* onek zetan sartu bear dan Bermeoko kontuetan? Berari entzuna eida, Bermeotarra ezabela nai izan bere. Nik eztakit emen zelangoak garen, bajakoru, nai dala Santanderetik, nai dala Erriostatik nai dala Soriatik edozein oskill, zorritz beterik eta urdailla *Chacharren* burua baino utsago, ta laster errikoen ganean egongo dira.

Baiña ichi daiogun *Trapuzarri*; icharon beiz denpora obeagoak, zizirikoak (koeteak) Uriari saltzeko ta musikoentzak *trapuzarrezko* jantzi en kontratak eguiteko barriro... ta goazan aurrera lanpara dontsu orregaz.

Surrederrek ain bero artun deutsu lanpara ipuina eze, Zabaleta derichon jaun bat, onek ezer dakialakoan edo, eroan dau juezen aurrera; (bide batez diñotsut jueza dala Judaski, Zorocheke patata-kontratistea). Juiziotik eztau ezek urten; ¿zelan urtengo eban? ¿Zabaleta jaunak esango deuto ba *Surrederri* nun dan lanparia? Juizio bitartean *Surrederrek* berba eguiten ebanean, jenteak estul ta zintz gogoz eguiten eieban; ichuraz, an *mokoli* bat baino guciago egoan.

Berba baten, lanpara ori eztaki inok nundik dabillen edo nun dagoan da lastima andia da benetan. Jakingo dozu San Juan Gaztelugach saldu nai izan dala; emen olango gauzetan *ondo aituta* dagozan batzuk esan dabe tratua ta guzti eguinda egoala; baiña jakin dogu guztiok *lanparia* bere, San Juanegaz batera dagoala salduta, ta orain *lanparia* ezta agiri ta ezin eroan aurrera tratua. Lan-

(1) *Banueka* dago obeto, ta berba *ezaguna* da, gaur egunean bere.

para zorioneko ori aguertu daitenean orduanche izan leike San Juan saldutea.

Astirik baneuka beste gauza asko bere ipiñiko neuskizuz; albiste edo barritan batu lei emen aspaldion, *Casa Camiñon* lebitatzarrak artun al leikezan beste izan ezarren, asko bai beintzat.

Amaituteko *pregunta* (itaune) bi: bata zueri, or Bilbon zanean. ¿Eguia da jentea ukabilka ta auzka ibiltzen dala domeketan Bilboko *Arenal*-ean emen eguiten dan *El Riojano* erosi naian? ¿Ain da estimaua Bilbon Eperdikareak ta Ardan-maitsuak eguiten dabean lana? (1).

Bestea edonori Bermeon; ¿Nun da edo zer eguin jako *Casa-Camiñok*, Surrederrek eta, emengo Ortu-Santutik atera eraguin eben ill-arria euskeraz egoalako? ¿Gaiñu eguin da? ¿Gaur ezin leike sartu gure euskera gozo ederra Bermeo laingo euskera-erri bateko Ortu-Santuan?

Or daukazuz barri onek, artezkari jauna; eura kaz eguizu nai dozuna. *Tertzaduna* bizi bada, ta Zorochean edo *Casa-Camiñon* lebitiaren sakelean atrapata ezipadago, ta asten bada barriro bere eskutitz gogoragarriak zueri bialtzen, orduan issilduko naz, bada badakit nireak baino gusto andiagoa emengo deutsela euskera-kontrako Amarratz kuadrilleari.

Agur ta agiundu zeure serbitzariari.

CASA-CAMIÑO-n lebita-peko batek.

NESSKA ETA PERLAK

Turmoi orruak eztu artean Dardaratutzen zeruen bea; Intzak goizean eztu uchaidu Uriztatutzen duen lorea. Baratz berdean jostatutzen da Nesska polit bat pozez betea: Arbol orrian kantatzen duen Karnaba beziñ inozentea Eta mendaren gisa berean Izpirik ere, gaitzik gabea.

Odoi illunak nagitsu datoz: Mendi oñean trinko lañuak, Negu beltzeko arratz modura Ziraden euri jasa siñuak;

(1) Esan eguizuz Eperdikareari «no tienes mal acuerdo»; alanche erderaz, adinu dala. IBAIZABAL.

Ezkutatuak izuz bezela Eguzkiaren argi-kiñuak; Eroritzen zan kazkarabarra; Arretatzen du bere soñuak —Esanaz-perlak, perlak dirade Biotz oneko aur moñuñuak.

—Ala dirade-aingeruchoak Berritik zion chit poz aundian, Amak choriak nola dituben Lumaz epeltzen bere kaban. Biltzen asi zan ¡doakabea! Atseguindurik lora tokian, Urezko perlak kontuz aleka Gozoz arturik esku chikian Eta enit moduz jartzen zituen Bere mantaleho churi churian.

Zeruko arri urtsuak biltzen Aingueru eder biotzekoa, Mantal garbitik erori gabe ¡Ai! gaisua zan ikustekoa, Klaritak badu lepandecho (1) bat —Zion-amonak emandakoa, Baña nik perlak eramatean Apainduteko nere lepoa, Amak eguingo dit Klaritena Baña oraindik ederragoa

Lepuan iru jira eman da Dizdiz eguinaz ederki dana, Jarriko det soñ churi-urdiña Amak jaietan jasten dirana. Pozez onela ichumendua Arkitutzen zan ume lastana, Choraturikan anka puntetan, Ain eguiatzki jolasten zana... —Fedetsu zion-perlak jartzera Laisterka nua amacho gana.

Modu onetan pauso ariñez Echera dua pozez seguiran, Oin chikiakin kasikan eztu Larrik ikutzen bere muguiran. —Allegatzian jarriko dizkit Amachok perlak lepuen jiran ¡Eta zer ondo andik kolkora ¡Zer graziz jachi bear zaizkidan! Eta Klaritak ikusitzean ¡Zer ondama artuko diran!

¡Uste zoroa! perla fin aiek Alaiturik aur begui zabala, Inozenteak sinisturikan Benetakoak zion zirala; Biatz puntakiñ ikutu ditu Zoratu naian, ta bereala Ur biurtuak guelditu zaizka Eta poz denak galdurik ala,

(1) Collar.

Amari deika abiatu zan
Negar malkoak zeriozkala.

Utsirudiaz onla beteaz
Zenbait ibiltzen guerdenean,
Mundu negarti triste onetan
Au guertatutzen da gueienez;
Gauza aundiak, kabi eziña,
Arrotasuna, goitu naiean;
Perlaren guisa urrutitikan,
Dizdizka, eta inguratzean,
Perla fin aiek guelditzen dira
Ura, ur utsa ikututzean.

VICTORIANO IRAOLA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

IIITOA ETA JUEZA

I

—Ola adiskidea! ¿Orain ere emen zera?

—Bai Jauna. Adiskideak adiskidea ikusi nai izatea, arrazoezkoa da, ta bedorri ikustaldi bat emateko gogoz nator, aspaldian ikusi eztedala ta.

—Ez zenuen ba asko charrago izango ni emendik kanpora ikustea.

—¿Nun ordea?

—Nun-nai; eguiñ dezagun kontu, nere echian.

—¿Eta nork utzi neri urreratzen bedorren echea?

—¿Zergatik ez?

—Ori da ba nik ere esaten dedana: *¿porque no?* Baña bedorren mirabeak ezigite uzten legua batez ere ur ematen bedorren echea. Besterik eziñ dutenian, chakurrari za za eman eta ijitoari klausik.

—Eguia esateko, mingain char batzuek diotenez; pama eskaschoa daukate.

—¿Eta mingain char batzuek diotenari kaso eguingo dio Juez batek naiz bere mirabiak? Guk ori eguingo baguendu...

—¿Zer? Zuek ori eguingo bazendu-teke, ¿zer?

—Guk beron artean degun pama beziñ charra izango luketela berok gure artean.

—¿Zergatik ba?

—Mingain char batzuek diotelako, berok beti ari dirala libertadeak plubikatzen eta kartzela berriak eguiten.

—¿Beste gauzarik badezu esateko?

—Bai Jauna.

—¿Zer?

—Gu bezelakoakin bear lutekela izan berok konsiderazio gueisseago.

—¿Zergatik ba?

—Gu ta gure modukorik ezpalitz, elitake beron, au da, Juezen bearririk; kolera batek ijitoak eta konpania lurretik garbituko baguinuz, Juezak zezante, eta orduan *¿ke tal?* Ori da mingain char batzuek esaten dutena gure artean.

—Bai, baña ez bakarrik mingain charrak, baizik onak ere zuzaz gaizki esaten dute.

—Ia eguiñ beza pabore muestra bat emateaz.

—Orra or zure emaztea.

—¿Nere emaztearen mingaina, dio

bedorrek ona dala? Eztakit nola eguiñ dan bedorri Juez.

—¿Eta nola artu zenduan emazte-tzat?

—Bedorrek artuko zuan moduan noski, ohea zalakoan.

—¿Ez zenuen ezagutu?

—Bai Jauna, baña beranduko. Ordurako korapilloa eman zan, eta eziñ askatu guero; Orain buruari atz eguita alperrik. Ura juantakoan presa, alperrikako amesa. *Todo esto son alperrikako jardunes.*

II

—Utzi ditzagun pillosopiak, eta esan zadazu: ¿eguiñ da emaztea jo dezuna?

—Ez Jauna, beñepeñ ark merezi adiña.

—Esan dizut, utzi eguiñ bear ditugula pillosopiak, eta esan zadazu: ¿jo dezu emaztea?

—Berak jo ninduan Jauna, igande gabea.

—¿Ez zera lotzatzen ori esaten?

—Ez Jauna; eguiak ez nau beñere lotzatzen. Exposizioan premiatutako ardoa zegoala saltzen, edatera juan nintzan, gueicho nurbait edan nuan, eta guero emazteak jipoi.

—Orrechegatik beragatik merezi zenduke kartzela.

—¿Nola da ori, Jauna? ¿Ardoari premia eta ardo-edaliari kartzela? Berriz ere ibiliko guera gabiltzan bezela. *¿Dónde está Justicia?*

III

¿Zer erantzuten diozu zuk. Pelipa, zure senarrari?

—Igande gabian eskalletan bera erori zan, eta kolpe bakoitzean *«mala mujer»* esanaz, an juan zan.

—Ai zan: gure echiak eziñ eskalletarik. ¿Ez aldakin piso llanuan bizi guerala?

—Zuen artetik eguia ateratzeko mutill azkarra izan bear dik-esan zuan Juezak-baña amaitu dezagun. Pilipa: ¿astelen goizean jo zinduzen zure senarrak?

—¿Jo? Bai eun aldiz ere; alako jipoirik...

—¿Eguia ote da ori?

—Ez Jauna (senarrak). Ardura gabekochoa da nere emaztea, eta sarritan ibilli oi da erropa zikiñakiñ, ni lotsatzerano: oitua nago orren erropai autsak astintzen, eta astelen goizian, ikusi nuanian orren soñekoa autsez beteta, asi nitzaion autsak astintzen zigor batekiñ, eta ¿nik pensatuko nuan ba, nere emaztea soñeko aren barruan zegoanik?

—¿Zer uste zenduan ba, soñekoa kolgadorian zegoala? ¿Kolgadore asko dezute echian?

—Kolgadurak, armiarmak eguiñak, naikua ta gueiegui.

—Ba, ba, bukatu dezadan:

Epaia (sententzia).

Pilipak eman bezakio jipoi bat bere senarrari, jaka autsez zikindurik ikusten dionian.

—Konforme zaudete biok?

—Bai Jauna, erantzun zuten senar-emazteak.

IV

Bigaramonean saldu zuen senarrak jaka eta esan zion emazteari: Pastekun.

P. M.

1902 ko. Baguillaren 2 an.

AITONA PEREJILI BAT

«Mispildi» da baseche (1) bat, beste edozein bezelako, baña ez ala ango maizter Preanton, zeñi egokitason aundian deitzen zioten gaitzizenez Mispildiko «kaskillu». Zakarra zan guizajoa, auzoko guizon batek asarre-aldi baten esan zion bezela: Zu, Preanton, erreminta baziña, lima izango zinake; ain latza, ain gozoga-bea zera.

Bere emazte Prasskiñassi-gandik izan zituzten sei aur; abetatik igo zitzaizten bi aingueru zerura eta guelditu ziran iru mutill eta neskacha bakarra, au irugarren zala. Denbora joan eta denbora etorri, irichi ziran lau senideak garairik onenera, ez inun eta ez inori itz biderik eman gabetanik.

Seme zarrena, Pronchio, urteetan aurreratuko zan (ogueti ta amabitik gora beintzat) eta amaren eta osabaren bitartez irichi ziran aitaren baimenera echea ezkontzeko. Ezkondu zan, baña kabia apaintzeko betarik eman gabe biraldu zituan Kaskilluk ehetik kampa gure ezkonberriak. Guero, noizbaitean, ezkondu zan echea bigarren seme Pello, eta abek ere bota zituan ehetik sekulako laisterren. Andik laster ezkondu zan echea alaba Mainassi, eta au ere biraldu zuan chit laster, beintzat chitarik atera baño lenago.

Onetan guelditu ziran gurasoak seme bakarrarekin, eta nola au eskarmentatu zan senidearen buruan, etzuan pentzatu ezkontzerik, naiz mutillartuko bazan ere, eta ama zar gajua laguntzeko artu zuten auzoko neska koskor bat, jan da jantzi aldera.

Andik urte pare batera ill zan ama eta guelditu zan echea, dozena bat urteko nesKaren burubideari beguira, eta au nolako izan zitekean igarriko dio irakurleak. Noizik beñean egosten ziran babak aguiñarekin zukutuzeko moduan, baña orduan edo gatzik eman gabe izango ziran edo bi aldiz emanda.

Azperturik zegoan seme Martin bizimodu arekin eta eguerdi batean ateratzean babak maiara eta ikustean ezin zitezkeala jan inolako moduz, esan zion aitari. —Aita, bizimodu motza daramakigu; beste burubideren bat artu bearko degu. —¿Zer burubide guero? —¿Zer burubide!... ezkondu eguiñ bearko detala. —¡E! lagaiok, neu ezkonduko nauk eta.

L. OYA.

(1) Gure iritzian baseche da basecho talde bat.

MUTILLZARRAK

Mutillarren ganean bertso batzaldia eguiñ guenduanen Enrike Elizecheak bialdu euskuzan urren doazan bertsoak; emen sarri (beti ez esatearren) daukagun paper pillo nasteen galdu jakuzan, baita aztu be artu guenduzala. Orregaitik esan guenduen orduan, Bermeoko *Biarguin bat* izan ezik, etzala inor agueritu mutillarren kontra.

Biarguin bat-ek polito eguiñiko bertsoetan biguncho artuten ebazan mutillzar kasskuak; Elizecheak gogorchoago darabill zigorra, ta gure us-tez, ondo, bada mutillzarrak *plaga* charra dira Errietan. Augaitik eta ondo taiutuak dagozalako, urrean emongo gueutsan saria eurari.

Gueroago aurkitu doguz emen, ustetik guichien guenduan lekuan, oi dan leguez; ta ain ondo erechi deusagu itz neurtu onei eze, arguitaratutekoasmoa artu dogu nai ta berandu izan.

Ona emen Elizechearen bertsoak; irakurlak eskerrak emongo deuskuez auza gueure asmoagaitik:

Mutill zarran bizitza
emen nai det esan
ez dakienik bada
orain jakin dezan
aleguin eguingo det
aldetan finezan
irakurri ta norbait
lotsatzen ote dan.
Libertadian dira
bizitzen gastetan
besli arkitzen dira
diraden festetan
egun guzian ez du
pensatzen bestetan
zartu ta gero dira
jarritzen kezketan.

Gaztetan baldin oiek
badute dirurik
gaxtatzeke ez dute
izaten kupirik
atera era gabe
gueroako konturik
zartu ta dira arkitzen
sos bat gabetarik
Eta orduan dira
izaten kontuak
ta etorri ere bai
pena ta danuak
esaten dute ugari
beteaz malkuak
jai banuzka alperrik
banatutakuak!

Baña damu ta penak
alperrik dira
beñ joantako denbora
ez liteke gira
alperrik bada daude
aitzera beguira...
jai bi aldiz gauz denak
eguingo balira...!

Larrua simelduta
pausua naguitu
ortz eta aguiñ gabe
gañera guelditu
buruko ille dena
joan edo churitu
edertasun oriek
mutill zarrak ditu.
Neguan lagunik ez
ankak berotzeko
ta minez dagonian
beguiratuzeko
inoiz triste badago
konsolatuzeko
eta itz gozoakin
penak aztutzeko

Mutill zar asko dira
ondasun jabiak
baña guelenehuenak
dirurik gabiak
alaz guziaz neskaeh
aberatz zaliak
ez ditu kontatzen
onradu probiak

Zartu da ta nai luke
beretaz laguna
nai badu ezkongala
edo aialguna
izan dezala gaitza
edo osasuna
artuko du pozikan
bada... diruduna.

Ezkonduko lirako
asko chit pozikan
ez balitz emaztea
artu besterikan
baña mantendu bear
bere poltzatikan...
ontarako... jai ene!
ez du gogorikan.

Gogoa baldin badu
ez du modurikan
zergatik du burua
lengo lepotikan
nola asko gaxtatzen

dagon oiturikan
nai agatik ezin du
mantendu andrerikan

Baña ezin topatu
du andregairikan
biotzetikan berak
naiz nai agatikan
guziak farrez zaizka
joaten ondotikan
mutill zarraren zale
ez da neskaehikan.

Eta ezkontzen bada
neskaeh gazteakin
suhitu bearko du
erruz senarrakin
nola pikardi asko
dituen len oguin...
orain ez da flatzen
bere itzalakin.

Beti kontu artitzen
bere andreaki
deskustu asko dio
ematen berari
ezdu nai egutea
itzikan ibori
ez ere beguratu
baizik senarrari.
Mutill zarrak badira
aski aberatzak
ez dutenak eman nai
sos bat ezereztat
ezta gastatu ere
ezercho berentzat
ta... jiltzian diruak
utzi besterentzat!...

Aitatasuna zer dan
ere jakin gabe
eguin ez diralako
andre baten jabe
zartu dira ta ez da
inor oien zale...
jetorkizun ederran
esperanza dauka!

Mutill zarrak ez bada
nai emen ikusi
taldikida (1) andiak
jartzen bear da asi
gogorki artu eta
ondo paga-asi
kastigu ori dute
guziak merezi

Ta chartel bana ere
jarri bizkarrian
esanaz: Mutill zar bat
ara or aurrian
ezkondu etzelako
gaztea zanian
orra zer plantan dagon
zartu ta ondorian!

ENRIKE ELIZAGHEAK.

AZALDEA

Mutill zarrak
Gaizki esan guziak
biotzez barkatu...
Ezet? Ez dit ajolik
ta... orra barkatu.

ASTEKO BERRIAK

Poz andiaz dakusgu gure barri
deiarri erantzuten deuseela alde ba-
tzuetatik. Lengo gueilan ipini guendu-
zan Zarautzik, Errenteriatik eta Oña-
titik bialdu euskuezanak. Aste onetan
be badoaz erri batzuetakoak; milla
esker, guizonak, eta Jainkoak or-
dainduko deusue zeuen jatorriaren
izkerearen alde eguiten dozuena.

Alegriko berriak

Igaro zan igandean eguin ziran
erri onetako Eleizan funzio chit ede-
rrak. Zazpi ta erdietako Mezatan
kristau asko urreratu ziran mai san-
tura, zeruko oguiarekin beren ani-
mak sendotzera.

Amarretako Meza nagusiaren au-
rretik eguin zan eleiz-ingurua erriko
plazaraino Jaun Sakramentatuare-
kin, oi dan bezela, solemnidade bika-
naz. Erretore jaunak guizon sendoa
dirudi; baña uste det zerbait kostako
zitzaiola Kustodia Santua eramatea;
bada esan zidaten, emezortzi libra
zillar eskuetan zaramazkiela Jaun
Sakramentatuarekin batean.

Meza nagusia; erri andietan ere
alakorik ez asko. Organista da Azur-

za jauna. Jo ta kantatu beste batek
arek bezela... lana franko. Jauregui
bi anaiak birika sendo ta gozoak izan
bear dituzte; bada birigarroak beze-
la gogor ta bigun, bizi ta gosso, chit
egoki kantatu zuten; eta Iguain ti-
pleak berriz zeruko aingueru bat
zirudien. Biotzaren barrenerraino el-
du zitzaidan bere kantu ezti gossos-
koa.

Aita Oyarzun, Jesusen Lagundi-
koak eguin zuan itzaldia. Dotriña
ongui zimentatuaz eguikari'u zigun
lenengo: Sakramentu chit Santua da-
la Jainko-Guizonaren oroipen andia
eta mirari guztietan arrigarriena ta
bere amodio aizken-gabearen eza-
gungarri ezin andiagoa. Eta biga-
rren: Sakramentu chit Santua dala
gloriaren baikari edo prenda ziurra.
Gure salbazioaren sinale bete dala,
maiz eta ondo komulgatzea; bada
Jesus onak berak aseguruatu zuala
bere itz Jainkozkoarekin; zin edo ju-
ramentu sagraduarekin; eta zeruko
baikari edo prenda au Eleizari utsi-
rik. «Qui manducat hunc panem, vi-
vet in oeternum.» Ogui au jaten dua-
na, betiko bizi izango da. Aitzakiarik
gabe ta naguitasunak kenduaz, maiz
eta ongui komulgatu gaitezala. Ala
eguiten eypadegu, damutuko zaigula
zuzenkairik ez danean; baña kristau
onari dagokion bezela eguiten bade-
gu, Oroipen aundi ori ta Baikari
Jainkozko ori izango dala betiko zo-
riontasuna emango diguna.

Meza nagusitan lenengoz erabili
zan erri onetako onguille, biotz one-
ko apaiz, Don Lukas Aguirrek eguin
duan opari bikaña, eleiz-soineko edo
terno seda finezkoa. Erri guztia-
ren izenean IBAIZABAL-en bitartez esker
on biotzekoak ematen diozkagu.
Orrelako erregalo edo opari asko
eguiteko bidea ta osasuna Jainkoak
eman dezaiola urte on askotan.

Arratzaldean, *Vespera*-etan kanta-
tu ziran musikan: *Dixit Dominus*,
Credidi, *Lauda Jerusalem* eta *Magni-
ficat*, eta guero euskeraz Jesusen
Biotzari ondorengo neurtitzak.

¡O biotz gozo

Jesusena!

Gure biotzen

Gozamena

1

Zaude amorez

Erituba,

Gogor arantzaz

Koroituba,

Gugatik gurutz-

iltzatuba,

Guztia penaz

Saminduba.

Jesus onaren

Biotz ona,

Kupitu zaila

Guzaz Jauna.

2

Zinduztenean

Gurutzetu,

Maitetasunez

Zinuan lertu,

Guzti guztia
Odolustu
Gu salbatzeko
Erioztu.

¡O Biotz gozo

Jesusena!

Gure biotzen

Gozamena.

3

Ainbesterraino

Nazu maite

Biotza eskaintzen

Beti zaude;

Jesus maitea

Bai nik ere

Zuri erantzun

Nai nizuke.

Jesus onaren

Biotz ona

Kupitu zaila

Guzaz Jauna.

4

Sakramentuan

Zaude estali,

Guri eguiten

Milla grazi;

Bedeinkatuba

Izan bedi

Zure biotza

Beti beti.

Eguazten arratzaldean eldu jaku-
zan Donostiatic iragarri batzuk, er-
deraz eta euskeraz eguinak, nun
adierazoten dan Donostiako jostiru-
diko Biltoki edo Teatro zarrean, ill
onen 7.^a izango dan EUSKAL-FESTA,
Elcano baporean urikaldur diranen
famili errukigarriari lagunduteko.

Zati bitan eguingo da jai au. Le-
negoa izango da Don Jose Gamboa-
ren jostirudi errukigarri barria
¡ARTONA! ¡ARTONA! derichona. Bigarre-
na, gure laguntzaille maite Don Jose
Artola-k izkiraturiko jostirudi barre-
garria BISHENTE.

Zati bien bitartean esango dau Jose
Artolak berak, *iruchulotar* usuarioan
bakar-izketa bat, SHORDO, Don Victo-
riano Iraolak antolatua.

Ederto, guizonak; IBAIZABAL-EK
agur biotz biotzeko bat bialduten
deutso Donostia ederrari, oraindiño
euskera maite dabelako, ainbeste erri
erdal-zaleen artean.

Errenteriatik diñosku gure lagun-
tzeille maite E. E.-k:

Jende askok galdetzen dit, ia azke-
nengo gueilan Goierriko choria-n ire-
nakin, sakristauben gañean zetozen
bersoak nik moldatuak ziran, eta
guztiari esan bear diot ezetz; izen
gabeko karta bat artu nuela esanaz
baldin ezer esaten banuen sakristau-
arengatik, bizkar ezurra autsiko zira-
tela eta nola bizkar ezur bat besterik
ez detan, au maitatzen detan asko,
eta onezkero nere amak ez diran
beste berri bat eguingo, jakinik ingu-
ru abetako sakristau batek eguiten
duela aguintzen duen guztia, beldur-
tun nintzan eta ez nuen bertorik
jarri.

¡Bazenakiteke zer pena eman ziran
karta auek! Bera dala merio ez ditut
merezi duten bezela famatu Erren-
teriko sakristauak, bada mundu gu-
zia jiratuta ere arki al ditekien argui
ederrenarekin, ez litezke bi sakristau
obeagoak abek baño.

¡Zerbaitengatik San Juan eta San
Pedro aundiaren izenak dituzte
blak!

Oñatitik

Lengo ezkutitzan ezan nizan emen-
go baserritarrak ezekiela zelango
pistiak eren ardiak illten eutzezan,
baña juan dan bariku goizean goiz,
arrapatu dituzte Errosta deritzon
baserriko borda baten pisti oyek. Eu-
kezen sortzi ardi osoro illak eta beste
amar zaurituak. Pisti oyek zirean
zakur bi eta bat amar illabete-kua;
au bordan bertan arrapatu zebeñ.
Zakur oyen nagusiak guelditu zira-
den ambate ogei-ta-amairuna ogue-
rreleko Errostako baserritarrari
eman da, eta zakurrak illda.

Baserritar oneik ez ziraden akin-
du Urrusola-garaikoen leguez, eta
orregaitik eren zakelak bete dituzte
urre-zurizko diruz, eta okela ugari
jango dabee ardi oyek erkituak edo
argalak ez badira.

Erri onetako kisuariak eueak gura
daben bezela dabilta eta dirua asko
irabazten, eguneko aloguera kentzen
dabee amazortzi erreal eta gañera
ainbatetuten dabe, naguzia pizkor
pizkorra ez bada, iru brokal karezna
onkalduten badabe sei edo zaspí, eta
or nola aloguerak igoten daben chit
gora, eta au dana dator, zergatik erri
onetako eche gueyenari aurkerak
barritu bear duzte euzkerasko fes-
tatarako eta barrituteko aurkerak
bear bearrena da kisuarria.

Euzkerasko festa miragarriak izan
bear dute erri onetan zergatik man-
eagarri andiak dabilta eguiten alka-
te eta erritar guziak. Izkiraldakaya
eguiten dabenian, biralduko dot Ibai-
zabal egana zure irakurle guziak ja-
kin dezan eta nai badute ikusi dezan
festa oyek. Oñatik erakutziko du bein
berriz zelango euzkera zalea dan.

Erdera zaleak ere badagoz erri
onetan naiz ez jakin astokerik esaten
baño. Astelen goizean zapataguille
mutill-gurako batek oskayagan eska-
tu eban *un rial de aguardiente anca-
fallado*, eta nai zuan ukartua, alkan-
foratua. Obeki eguingo luke mutill-
onek zapatak euzkeraz eguin ta ondo
eguiten ikasi eta utzi erdereari urren-
go arte, zergatik bestela gueldituko
da guizarajoa, ez euzkeldun eta ez
erdeldun. Egun artan ezan eutzan
beste astokeri bat erderazko mutill
bati. Neurria artu bear eutzan zapata
berriak eguiteko eta erderazko muti-
llak dio:—Quisiera que me tomes la
medida y para el Jueves me entregas
los zapatos.—Bieno. Kita zapato y el
media. Ke orkatilla mutur tienes, ni
alefantes tienen tan azurtzu. —Va-
mos no me tomes el pelo porque es-
toy flaco.—Flako pelo ja ja ja aaa....

eso si que ser tirar astokeria kastei-llano ¿dónde billatuar karne á la pelo? ja ja ja....—Vamos hombre si tú no entiendes la culpa no es mía y adiós y sin falta mándame hechos al Jueves por la mañana.

Aurranduteko da.

AMURRAYA.

IBAIZABAL-en artezkari jauna.
Zarautzen Garagar-illaren 3-a 1902.

Nere jaun eta laguna; Aita Franziskanoen elizan ponpa aundiarekin eguiten da Jesusen biotzeko bederatziaurrena, biltzen dala erririk gueiena. Zein ederra eta pozgarria izan dan Eliz ontan lengo igandean egundako prozezioa! Zerbait nai diot esan orren gañean.

Aiuntamentua bildurik erriko echean eta oiekin batean karabiñeruen kapitana, irten zan baderatzietan bere musika aurrean zuala zizirikots (koete ots) artean Franziskanoen Elizara; emen asi zan Meza ordu ontan, meza-emalaria zala Aita Jagolea (Guardiana) eta lagun zituala Aita Ugarte eta Aita Olaskoaga prailleak; Meza ondoan aldaratu zan Boztrako Artzobispo jauna pontifical jantzirik, eta bereala asi zan prozezioa Artzobispoak kuestodia eramaten zuala palio-pean; au eramaten ziran Don Pedro Endaia, legueguizona, Don José Beraza, osaguille edo sendalaria; Don Pedro Perez Otegui, fabrikantea; Don Ignacio Iburuzketa; Don Francisco Aguirre, irakaslea; Don Pedro Saenz Aspiaz, peritua. Echeke fraille denak ziran proze-

zioan; Aiuntamentua eta karabiñeruen kapitana ziran palioaren urren, eta guchienaz 500 guizon erriko izango ziran beren kandelakin.

Funzio ondorean Aiuntamentu, kapitana, beste jaun gueiagorekin konbidatu zituzten Aita frailleak errepreskura; ala berean eguin dute músiko eta irugarren ordenako sakristau eta lanetan izan diranekin. Aditu diotet guizon zarrari eztutela prozezio ederragorik beñ ere ikusi.

Parrokian ostiral igandeetan eguingo dira jaiak Jesusen Biotzaren gorapeman, euskaraz kantatuaz; bai gure Erretore jauna benetan euskalzalea da, nola bere lagun apaizak.

Zarautzko batzoki edo *circulo*-a ia guertu dago zabaltzeko; bere karagoan egongo da Don Pedro Gurruchaga, Don Bizente Otamendiren suia emengo ostalari sonatua.

Astelenean ezta billerik eguin gure Aiuntamentuak, errejidoreak bildu etzirako; asteko beste egun batean eguingo du.

Lengo illaren azken egunean eta onen lenengoan, bi patroiren artean sartu dituzte nasa edo *muelle* onetan iruroguet ta gueiago tina sardiña.

Emen jendea arkitzen da osasun onez; ari dira Madriltarrentzat echeak moldatzen.

IBAIZABAL-en bitartez bialtzen diot agur bat Errenteriako euskalzale jaun Urgoiti errejidoreari.

Agur ta urrango arte; zure lagun J. E.

Oarkerak

Euskal-erri guztirik bialduriko lan asko daukagu emen balera arguitaratu ezirik, gueienak itz neurtuetan; egon beitez danak ardura barik, bata bestearen atzean aterako doguz arguitarata. Gure naia izango litzake berriala ipintea ain borondate onaz eta ain polito eskribidute artuten doguzan lanak; baiña bear izango guenduke, albistari bat lau bider andiagoo.....ta daukan esteriaz edo tamauaz be larri gabiltz berari eutsiteko.

Datorren gueitik, asiko gara ipintzen nundik eta nogandik artu doguzan izkribuak, bialdu dituan egon eztaizen artega, artu doguzan ala eztozuzan jakin barik.

Lengo gueian agiundu guenduen leguez, ipini gura izan doguz Enbeitarren bersoak sakristauaren gañean; baiña ezin izan dogu, ta urrengoan joango dira.

IGARKIZUNAK

I

Eskolan izaten da
lenengo izkira,
bata bialk lurrean
ibildutzen dira,
guizon denak badute
bat bañan gueiago,
erbestekuak ere
badutela nago;
bat iru lurretikan
jaiotzen da beti,
sasietan izaten
da beti ugari.
Guzia da erri bat
Guipuzkoan erdian,
onenbestez asmatu
liteke aguiñ.

PEPE ARTOLA

II

K I

GUELZENZU

Lengo astekoan epaiak: lenengoa, piztua egotea; bigarrena, gaztelua; irugarrena, jikateall; laugarrena, belauñ bi ta bi anka lau puska

Guelbenzuz bialdu dauz epai onek:

Bigarrenari

Bata bia ta laua
Izanik gaztea
Zer zeran esan eta
Banua beste;
Irua eta laua
Gañera da lua,
Eta azkenik dezu
Dena Gaztelua.

Irugarrenari

Kaliak kantoian k
Ta botikan lia,
Gorputzari ez diq
Eguiten kaltia;
Berorik aizen bada
ontzi bat betia,
orduanen eztiak
aserre ez baitia
Eta zure epai
Nola dan kaltia
Zomatu dizut eta...
Amola zaitia.

GUELZENZU

Lenengoa ta bigarrena igarri dituez Pepe Artolak eta Eskoriatzako Chanbolinek. Artola ur urrean ibilli jako laugarrenari, bada epai au bialdu dau: *Belaun bi ta bi anka lau puska*. Lau puska esatea baiño ezta bear izan igarteko.

LA EDITORIAL VISCANA derikoa moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUINA

Euskalerrian 3 peseta urtean
Erdalerrian 6

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urteten dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa
3.ª 0,20
4.ª 0,15

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak